Diddeléng a schwéren Zäiten

Diddeléng vun 1944 bis 1981

Wé mer hei op RD an de
lëschte Sendungen erzielt hun war Diddeléng entgülteg vun der preisescher
Besetzung den 12te September 1944 befreit. Och an dese leschten Dég virun
der definitiver Befreiung huet Diddeléng nach misse en héijen Blutzoll
bezuelen. 9 onschëlleg Persounen hun nach missen hirt Liewen duerch bestialesch
preisesch SS respektiv Zaldote lossen. ~~an de~~ No der grousser Begeeschterung dass d'Freiheetsonn endlech no 4 Joer Ënnerdréckung a Versklaverung nees opgaangen war ~~ass~~
an dä Freiheetsfeieren eriwwer
ass jiddereen erem vum Alldéiglechen ageholl gin. De Krich war nach net
eriwwer. Deitschland huet sech nach net ergin. Trotz massive Bombardement
duerch d'alliéiert Fliegeren,
d'Zerstéierung vun hiren Ortschaften a Stied ~~huet~~ ass et onverständlech dass déi deitsch Bevölkerung nach ëmmer op den Hitler an dem Goebbels seng Propaganda vertraut
~~huet~~, a weider bluddeg Affer akzeptéiert huet. Zu Lëtzebuerg an och bei eis
zu Diddeléng wosste mir ~~dass~~ nach vill vun onse Matbierger a preiseschen Hänn
waren. Dat waren an éischter d'Zwangsrekrutéiert an der Wehrmacht. Dann déi
Verhafften a Prisongen a KZen. Desweideren déi ëmgesiedelt Familjen. Et waren awer
och Persounen dei an Deitschland dienstverflicht waren an net rechtzäiteg de Wée
no heem fonnt haten. Och Meedercher dei an den RAD a besonnesch an de KHD
gezwonge waren, ~~huet~~ sin net heem gelooss gin an hun a Munitiouns~~fabriken~~ a
Waffefabriken misse schaffen. Hei ware sie de Bombardementer ausgesat an hu misse versichen
ënnert ongënschtege Konditiounen ze iwwerliewen. All ~~des~~ Gedanken un des nach
Verschleeften hun déi hei heem net roueg gelooss; zousätzlech der nach ongënschteger
Situatioun an onsem Land a Stad. An der Gemeng iwwerhëllt de Schäfferot
no Virum däitschen Abfall ënnert der Leedung vum Buergermeeschter Edvel Beed d'Gemengegeschäfter. Diddelénger Miliz iwwerhëllt d'Polizei aufgaben. De Comité vum LFB
Lëtzebuerger Freiheetsbond Sektioun Diddeléng mat hirem President Emile Weiler iwwerhëlt
politesch Aufgaben. Den 23 September kennt d'Exil Regierung, d'Hären Dupong, Bech
Bodson an Krier nees heem. De Minister Margue ass nach an der Ëmsiedlung

Wien iwerhellt Regierungsgewalt ass d'Fro'. Déi geflüchte Regierungsmemberen oder déi déi de Brockel hu missen duerchhalen, gruppéiert au der Union. D'politesch Dueblyse vun deser Situatioun géif de Kader vun deser Emissioun sprengen an dofir gi mir net an Détailler. Emmer ass et dat finalement déi gewierschte ~~Act~~ Vierkriegsministeren plus den Pierre Frieden aus Platz vun Här Margue déi éischt Nokriegsregierung nem bilden.

Och of der Schwelz gett de Vierkriegsauschluss nees zesumme gesat. Den Nic Conrady als Président steet un der Spetz vun der Arbechterdelegatioun. Den Felher Aue Président vun de Beamtendelegatioun. De Charles Jonner gett Nofolger vum Frebler Bosseler.

Am sogenannte Camp, déi pflég Schwëmm si verhafften Nazien interneiert. Hei ass d'Haptquartier vun der Miliz.

D'gemeenge Verwaltung mecht drop opmierksam dass d'Luftschutzvierschrifften wieder mussen agehale gin. Dat heescht d'Verdunklung, d'Feierwaachen, an esouguer d'Besetzung vun Beobachtungsbunker op der Weich. Och Fliegeralarm gett nach emmer gemellt wann velleicht Bomber eriwer flie'en.

Well d'Muselgegend nach Frontgebiet ass mussen des Doerfer evakuéiert gin. Och of Biddeleng léit deser Familjen of. ~~Emmer~~ Ausser bei privat Leit ~~steet och d'L~~ stinn och Holzbaracken op Rellent desen Evakuéierten zu Verfügen. Hei ware jo déi lescht Dienstverpflichten ënnerbruecht, mä déi elo nees heem waren.

Duerch Arrêté Ministriel ~~gett~~ ass e Sequesteramt agesat ~~gin~~ deen deit feindlech Vermeege verwalte soll. Hei zu Doddeleng ass eng Zweigabteilung an huet hire Büro am Stadhaus. 39 Arbechtswunnengen were vun Nazicollaborateuren besat an elo fräi well des Nahleefer Ufangs September mat geflücht waren.

Et ass och elo un der Zeit fir déi deitsch Reichsmark erem duerch Frangen ze ersetzen duerch Arrêté vum 2ten Oktober gin an der Zeit vum 5 bis 8 ten Oktober all lefelmogesch ~~bazh~~ belsch an deitsch Geldscheiner déi am Land sin ~~ofgestempelt~~ opgeschriwen an ofgestempelt. Vum 18ten bis den 23 Oktober ass dann de Geldaustausch.

Fir en äle Letzebuerger Frang kritt een ee Frang 25.– Fir e belsche Frang en neie Frang a fir eng Reichsmark 5 nei Frangen.

Bis den 2te Oktober war kéng Schoul méi zu Diddeleng. Vun do un mussen d'Schoulkanner nés an Schoul goen.

De 15te Oktober 1944 waren 11.860 Awunner zu Diddeleng. ~~De~~ Fir déi ze enregistréieren déi nach gefeelt hun, also déi schon zitéiert Zwangsrekrutéiert, Umgesiedelt, a Prisongen a KZler asw, ware sie am Stadhaus um Büro 21 unzegin.

Lues a lues huelen d'Vereiner och hir Aktivitéiten nées op. D'Stadmusek gett de 15ten Oktober e patriotesche Konzert ennert der Leedung vum René Eiffes. De Jéng Eiffes schreift lëtzebuergesch Lidder — D'Rout Kräiz Diddeleng organiséiert Hëllefsaktionnen fir déi Evakuéiert vun der Musel — Scouten hëllefen bei desen Aktionnen. —

Den LAV Lëtzebuerger Aarbechterverband gett gegrënnt. Déi preisesch Strossennimm gin duerch Lëtzebuerger ersat. ~~Bekannten~~ Et bleiwen net ëmmer déi al Nimm. Eso heescht elo d'av. de la gare déi d'Preisen Hitler Strasse genannt haten, av G.D. Charlotte D'rue de l'Usine, bei de Preisen H. Goering Strasse gett rue de la Libération fir nemmen der zwo ze nennen.

Op der Schmelz war bekanntlech eng Kantine. Des war den 1te Septer 1944 zougemaat gin. Enn Oktober ~~mecht~~ helt elo d'Rout Kräiz des Kantine nees a Betrieb, fir kennen d'Evakuéiert ~~aus~~ vun der Musel an och aus der Sauergegend ze beköschtegen.

Nach war de Krich net eriwer an an desem Moment wees nach keen eppes vun der per der Rundstedt Offensiv, déi Enn 1944 d'amerikanesch Arméen iwwerrascht. Wa mir hei zu Diddeleng net direkt eppes vun desen neien Krichsoperatiounen ze spiere kréien eso kommen dach awer zousätzlech Evakuéiert aus dem Éisleck bei eis.

Amerikanesch Armée Unitéiten leien och an Diddeleng. ~~Vum~~ Ab 15ten Oktober 1944 beleën sie elo d'Holze Baraken op Rellent. Desweideren d'Gebäier an der Waldschoul an der Léh an och ab 20 Januar 1945 Gebailechkeeten an der Nadelsfabrik op der Beetebuerger Stross. Hei bleiwe sie bis de Krich eriwer ass a gin ab Juni 45 an Deitschland verluecht.

Doerobber hin iwwerhellt déi nei lëtzebuergesch Armee des Lageren.

Diddeleng gett Garnisounsstad a bleiwt et bis de Juli 1946. Also rond ee Joer

Den 30ten Abrël 1945 mecht den Hitler Selbstmord, nodeem hien per Testament den Grossadmiral Dönitz als Reichspräsident an Oberbefehlshaber ernannt hat.
Den 7te Mee ënnerzeechent de Generaloberst Jodl zu Reims am Hauptquartéier vum General Eisenhower d'bedingungslos Kapitulatioun vun der gesamten deutschen Wehrmacht.
Den 9te Mee gett desen Akt och zu Berlin am russeschen Hauptquartéier ennerschriewen.
D'Kapitulatioun trett den 9 Mee 1945 a Kraft. Domadde war de Krich mat Deitschland eriwwer. Deitschland an och Estreich gin a 4 Besatzungszonen agedeelt. Wéi d'Opdeelung vun deenen anere Balkan Länner a Gegenden geschitt ~~[illegible]~~ géif de Kader vun dese Sendungen sprengen. Loosse mer just nach festhalen dass do de Krich mat Japan nach net eriwwer ass.
Den amerikanesche President Truman wollt awer schnell schluss maachen an er decidéiert hien, de 6ten August 45 déi éischt Atombomm op Hiroshima ze geheien. 78.000 Doudeg 37.425 Verletzter an bal 14.000 Vermësster, well vun deene keeng Spur méi do war.
Trotzdeem kapituléiert Japan net an eng zweet Atom Bomm muss op Nagasaki ofgeheit gin. Nach eng Kéier 36 000 Doudeger a 40.000 Verletzter. Elo den 10ten August ass de Keeser Hirohito bereet ze kapituléieren an den 2te September gett d'Kapitulatioun ennerschriwen.
Diddeleng leit natierlech och un den Nokriechsfolgen. D'Schmelz schafft awer mä reduzéiert. Telefonnetz ass nach net erem komplett. Et ass net genuch elektresche Strom do. Sofi ~~gett~~ kritt den Deel vun Diddeleng rechts vun den Eisebunnsgleiser Moies vun 9 bis 1 Auer kee Strom an Nomëttes vun 1 bis 5 Auer déi aner Seit kee Strom.
~~De~~ Vum 15 November 1945 ass ~~müssen erem all~~ Schoulen erem kee Schoulunterricht méi well d'Schoulgebäier vun den amerikaneschen Truppen gebraucht gin. Esouguer am d'Pensionat ass keng Schoul méi.
Den 30ten November 1944 gett durch Gesetz ~~Arrêté~~ den obligatoresche 18 jähreге ~~[illegible]~~ Bürger Militärdingscht agefouert.
Nodeem déi schon erwähnte Rundstedtoffensiv ugefaangen de 16te Dezember feelgeschloen ass an d'Amerikaner d'Preisen zeréck hannert deitsch Grenzen geworf hun ass vum 15te Februar 1945 un och de ganzen Territoire vun onsem Land vun Deitschen befreit.
D'Evakuéiert aus dem Eislék a Sauer kennen nees heem goen. Leider si vill

hiren zerstéierten Wirtschaften an Häser.

Well op der Schmelz nach net voll geschafft gët an d'Reparaturen an d'Botzarbechten ervirsch ofgeschloss sin geet elo en deel vun der Belegschaft op d'Musel hëllefen. Hei ass genuch ze dinn. Ofraumen, ausbesseren, retten wat nach ze retten ass an nei opstellen. ~~Des Arbecht~~ Desen Asaz dauert vun Ufank März 1945 bis Mëtt Juli dat schwéierst Joer. Zäitweileg waren hei bis zu 350 Mann ~~an~~ beschäftegt. Och an de Wéngerten ass gehollef gin. Ausser dem Lohn ass ee gefiddert a logéiert gin.

Den 14 Abrël 1945 war d'Grand Duchesse aus hirem 5jährigen Exil nees heem kom. Den 26 Juni kënnt se op Diddeleng a begréisst déi aussergewéinlech freedeg Diddelenger vun Stadhaus Balkon aus. Bei hir ass de Prënz Felix, den Ierwgroussherzog Jean déi 4 Prinzessinnen ~~sowéi~~ de Prënz Charel an och de Colonel Fraser, als Vertrieder vun den Amerikaner.

Déi zwee Diddelenger Ortsgruppenleiter Schannes a Reuter sin am Grond inhaftéiert. De Johan Schannes ass am Brach bei dem Minnesichen, ~~a~~ leeft bei Rodershausen op eng Minn a stierwt. De Reuter kënnt am Grenner Prisong ëm d'Liewen. Bei der Desinfizéierung vun der Kapeschzell ~~to~~ dréngt och Gëft an seng Zell an e stierwt u Vergëftung. Keen vun allen beed war ofgeurteelt gin.

Lues a lues normaliséiert sech d'Liewen dat normalt Liewen nees. Op der Schmelz geet Produktioun erem an d'Luft. D'Luftschutzbunkeren an der Stad gin ofgerappt. Och déi ugeluechte Läschweieren verschwannen nees. An der Tubaksfabrik Feller an der Middeschgass get erem geschafft. Allerdings mecht keen Tubak gemaach mä Kautebak. ~~D'Sportfeld~~ De Sports Terrain Freigen an der Parkstross get erem a Stand gesat. Hei hatten d'Amerikaner e Benzinslager agericht. Vun deitschen Kriegsgefangener gett eng Laffpist ugeluecht. D'Wirtschaftsgebäilechkeeten wo politesch Gefangene internéiert waren steet de Sportsvereiner nees zu Verfügung.

De Kartoffelkäfer, dén an der deitscher Okkupatiounszeit vun de Schoulkanner agesammelt gouf, dreiwt sein Onwiesen nach ëmmer an de Grompere Stécker. Fir den Brunnen vun Diddeleng, Biereng a Budschelbuerg ze hëllefen stellt d'Gemeng den Interessenten déi erfuerderlech Sprëtzen zu Verfügung.

1948 brécht och d'Maul a Klauenseuch nés aus. Demno dierfen kée Véi méi op de Wochen a Joermäert verkaaft gin.

Méi eng gud Nouvelle war dann op der Londoner Olympiade 1948 gleich 6 Diddelenger an der Fussball National Equipe waren. Komesch et ware bal déselwecht déi d'Preisen zwangsrekrutéiert haten. Trinny Brunkel an d'Nelly Ludwig lafen bei de Liicht-athléten. Bei den Turner de Kugelesch Jemp an den Henri Stoffel als Monitor. De Pixius stung bei de Boxer am Ring als Ringriichter.

Diddeleng huet 1948 eréem ronn 13 000 Awunner an domadde hu mir eng akut Wunnengsnot. Fir deem e besen entgéngt ze wierken riicht d'Arbed an déiien 5 Baraken op Rellent, do wo d'Preisen déi Zwangsarbechter aus dem Osten logéiert haten, 17 Wunnéngen fir hier Arbechter mat vill Kanner an. Méi schon 3 Joer méi spéid féngt e richtege Bauboom un. Diddeleng kritt en neit Walzwierk. 1951 gin 28 Haiser op Lenkeschléi gebaut a vun 1952 bis 1961 234 Haiser "a Wolkeschdall". An der Leitgen Alex Flemmingstross 14 Haiser. Am Tullewé bauen d'Oblate Pateren eng Kapell mat Wunnhaus. D'Alliance kritt e Fussballsterrain am Quartier Italien. D'Paveesteng verschwannen aus der Middeschgaas. De Weier um Eck vun der Weierstross a Jean Jaurèsstross zenter Joren ohni Waasser, verschwennt well d'Arbed hei en Appartementsblock mat 4 Ingenieurswunnenge baut. Am Norden vum Brill gin Tennisfelder an de Sportsstadion JF Kennedy ugeluecht. Ort a Bouyel gett ugefange mat bauen. Am Terrain Joergen an der Parkstross kritt Diddelenger Schwemm mat engem Restaurant. D'Spidol gett moderniséiert, ugebaut a vergréissert. Diddeleng kritt ol sein Altersheim, an op de Jingeleng krut d'RTL Televisiounsantenne mat 425 m Héicht. Primärschoul a Wolkeschdall gett gebaut.

Op den 1te Januar 1954 as ons Diddelenger Bevölkerung op 14 000 Personnen geklommen.

Am Oktober 1960 brécht zu Diddeleng d'Parathyphusepidemie aus. D'Isolierstatioun beim Spidol as gleich mat Kranker iwerfëllt. D'Gemeng verdeelt Informatiouns Blieder a mat Virbeugung empfeelungen. Der Arbed hir Schlofsäll an dem Kuelelager an der fréier Nuddelsfabrik gi vun der Santé requisitionéiert well Spideler an der Minettsgegend net méi all Krank kennen ophuelen. Déi Diddelenger sollen soo wäit wéi méiglech auswärteg reesen a vill Besiichungen vermeiden et op Diddeleng ze kommen.

Am Abril 1966 kommen éischt Unzeechen vun erem méi schlechten Zäiten fir Diddl.: D'Galerie Langebierg gett zougemaat. Do wo den Opschwonk vun Diddeleng ugefaangen hat. Minett fir Galerien ze förderen ass ze deier. Elo gett eiser fräien Himmel exportéiert. Mä och hei ass den 31 Dez 1972 Schluss. ~~Trotz Embargo vun~~ 1974 mecht ~~[illegible]~~ d'Schmelz nach Rekordproduktiounen. An der dono awer scho spiert och sie d'international Stolkrise. Em 1975 ~~[illegible]~~ produzéiert sie en Drëttel manner wei am Joer virdrun. Déi al Héichuewen gin ausser Betrieb gesat.

Mëttlerweil ass un nei Industriezonen geduecht. D'FAN ass ee vun den éischten neie Betrieber. ~~D'Schmelz~~ D'Arbed muss hir Personalkäschten ofbauen. Mam Gesetz vum 24 Dez. 1977 gett d'obligatoresch Fréipensioun fir eller Leit wéi 57 Joer agefouert. De Personalbestand fällt rapid of. DAC gett ~~[illegible]~~ an d'Liewe geruff. Et ass d'Ofkierzung vun "Division anticrise". Hei gin déi Arbechter a Beamte beschäftegt déi op der Schmelz zevill sin. Diddelenger Autoritéiten fierten em den ~~[illegible]~~ Weiderbestand vun hirer Stad an organiséieren ~~[illegible]~~ den 6. Nov. 1977 eng Manifestatioun ënnert dem Slogan "Fir datt Diddeleng, Diddeleng bleiwt." nei Industrie Zonen entstinn. D'Awunner-zuel fällt 1979 op 14.000 erof. An den neien Industriezonen entstinn nei Arbechtsplazen nei ~~[illegible]~~ Produktiouns Methoden gin ob ~~[illegible]~~ der Schmelz agefouert allerdings mat wenneger Arbechtsleit.

Et geet erem Biergop mat Diddeleng. D'Pessimisten haten Onrecht!

Mee den 31 Juli 1981 ass erem e schwarzen Dag fir ons Stad. Géingt halwer 2 rast e belsche Militärfliger an dën neien ~~[illegible]~~ 300 m héich Televisiouns Antenne. En Deel vum Mast fällt ob d'Wunnhaus vum Techniker Paul Wantz. Hien a séng Fra stierwen ënnert den Trümmer. De Pilot vum Fliger ass natierlech och dout.

Mat desem tragischen Ungléck ~~hale och ons Sendungen~~ komme mir ~~[illegible]~~ un d'Enn vun dëse Sendungen: "Diddeleng a schwéieren Zäiten"!